

Comparative Legilinguistics

vol. 35/2018

DOI: <http://dx.doi.org/10.14746/cl.2018.35.3>

**POLSKIE I NIEMIECKIE WYTYCZNE
BRANŻOWE DOTYCZĄCE
SPORZĄDZANIA TŁUMACZEŃ
POŚWIADCZONYCH W UJĘCIU
KONTRASTYWNYM – IMPLIKACJE
PRAKTYCZNE DLA SPORZĄDZANIA
TŁUMACZEŃ POŚWIADCZONYCH
POLSKICH I NIEMIECKICH WYROKÓW
SĄDOWYCH**

JUSTYNA SEKUŁA

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej
w Krakowie
ul. Studencka 5, 31-116 Kraków
justyna.sekula@up.krakow.pl

Abstrakt: W niniejszym artykule autorka dokonuje kontrastywnego porównania polskich wytycznych branżowych dotyczących sporządzania tłumaczeń poświadczonych zawartych w *Kodeksie tłumacza przysięgłego* z następującymi wytycznymi niemieckimi: *Richtlinien und Hinweise für die Anfertigung von Urkundenübersetzungen* oraz *Empfehlungen für die Anfertigung bestätigter/beglaubigter Übersetzungen*. Następnie

wyniki powyższego porównania odnosi do wykonywania tłumaczeń poświadczonych polskich oraz niemieckich wyroków sądowych.

Słowa klucze: tłumaczenie poświadczone, wyrok sądowy, wytyczne branżowe, analiza porównawcza

POLISH AND GERMAN INDUSTRY GUIDELINES IN THE SCOPE OF PREPARATION OF CERTIFIED TRANSLATIONS IN A CONTRASTIVE APPROACH – PRACTICAL IMPLICATIONS FOR DRAWING CERTIFIED TRANSLATIONS OF POLISH AND GERMAN COURT JUDGMENTS

Abstract: In the paper, the author undertakes a contrasting comparison of Polish industry guidelines for the preparation of certified translations contained in the *Sworn translator's code* with the following German guidelines: *Richtlinien und Hinweise für die Anfertigung von Urkundenübersetzungen* and *Empfehlungen für die Anfertigung bestätigter/beglaubigter Übersetzungen*. Next, the results of the above comparison are referred to the certified translation of Polish and German court judgments.

Key words: certified translation, court judgment, industry guidelines, comparative analysis

POLNISCHE UND DEUTSCHE BRANCHENRICHTLINIEN FÜR DIE ANFERTIGUNG VON BEGLAUBIGTEN ÜBERSETZUNGEN IM KONTRASTIVEN VERGLEICH – PRAKTISCHE HINWEISE FÜR DIE ANFERTIGUNG VON BEGLAUBIGTEN ÜBERSETZUNGEN POLNISCHER UND DEUTSCHER GERICHTSURTEILE

Abstrakt: In diesem Artikel werden polnische Branchenrichtlinien für die Anfertigung von beglaubigten Übersetzungen mit deutschen Branchenrichtlinien in kontrastiver Hinsicht verglichen. Die polnischen Richtlinien stammen aus dem Kodex der vereidigten Dolmetscher und Übersetzer (*Kodeks tłumacza przysięgłego*) und die deutschen aus zwei Branchendokumenten, nämlich: *Richtlinien und Hinweise für die Anfertigung von Urkundenübersetzungen* und *Empfehlungen für die Anfertigung bestätigter/beglaubigter Übersetzungen*. Anschließend bezieht die Autorin die Ergebnisse des kontrastiven Vergleichs auf die Anfertigung von beglaubigten Übersetzungen polnischer und deutscher Gerichtsurteile.

Schlüsselwörter: beglaubigte/bestätigte Übersetzung, Gerichtsurteil, Branchenrichtlinien, kontrastive Analyse

Wstęp

Tłumacz przysięgły (TP) jako osoba wykonująca zawód zaufania publicznego zobowiązany jest do wywiązywania się z powierzonych mu zadań, a więc zarówno dokonywania tłumaczenia ustnego, jak i wykonywania tłumaczeń poświadczonych (TPO), ze szczególną starannością i bezstronnością. Obligują go do tego przepisy polskiego prawa, dokładnie art. 14 ust. 1 pkt 1 *Ustawy z dnia 25 listopada 2004 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego*¹. Profesjonalność i staranność wykonania tłumaczenia powinny cechować każde TPO przede wszystkim z uwagi na konsekwencje prawne, jakie niesie ono dla klientów indywidualnych czy też organów administracji publicznej, zlecających wykonanie tłumaczenia. Jednym z elementów kluczowych dla zapewnienia profesjonalności wykonywanych TPO jest znajomość przez tłumacza przysięgłego zasad ich sporządzania zawartych w polskich dokumentach branżowych czy też znajomość niemieckich wytycznych w tym zakresie wydawanych przez profesjonalne związki tłumaczy, działające na terenie RFN. Porównanie kontrastywne wytycznych zawartych w wybranych polskich i niemieckich dokumentach branżowych oraz odniesienie wyników tego porównania do wykonywania TPO polskich oraz niemieckich wyroków sądowych stanowi główny cel niniejszego artykułu.

Wytyczne zawarte w KTP a jakość tłumaczeń poświadczonych

Wśród polskich dokumentów branżowych zawierających wytyczne dotyczące sporządzania TPO takich jak: *Karta Tłumacza Polskiego Stowarzyszenia Tłumaczy Polskich*², *Norma PN-EN ISO 17100:2015 Usługi tłumaczeniowe – Wymagania dotyczące świadczenia usług tłumaczeniowych*³ czy *Kodeks Dobrych Praktyk Polskiego*

¹ Dz.U. z 2004 r. Nr 273 poz. 2702.

² Stowarzyszenie Tłumaczy Polskich.

³ Polski Komitet Normalizacyjny.

*Stowarzyszenia Biur Tłumaczeń*⁴, *Kodeks tłumacza przysięgłego*⁵ (KTP) wydany przez TEPIS stanowi dokument, w którym najszerszej omówione zostały praktyczne zasady sporządzania tłumaczeń poświadczonych. Obecna wersja KTP⁶ została przyjęta uchwałą Rady Naczelnej TEPIS-u w 2011 r. W dziale drugim KTP zatytułowanym „Zasady praktyki zawodowej”, rozdziale pierwszym, dotyczącym tłumaczenia pisemnego, uregulowane zostały m.in. kwestie poświadczania zgodności tłumaczenia z oryginałem dokumentu czy z tekstem niesygnowanym, układu graficznego tekstu tłumaczenia poświadczonego, oznaczania końca ustępu i niepełnego wiersza, zapisu uwag i wzmianek tłumacza, przytaczania nazw własnych czy nazw jednostek wag i miar, postępowania w przypadku niewypełnionych rubryk czy niepoprawności gramatycznej i ortograficznej, błędów w ważnych elementach dokumentów itd.

Znajomość i stosowanie w praktyce tłumaczeniowej wytycznych zawartych w KTP odnoszących się do sporządzania TPO znacząco wpływa na profesjonalizm w wykonywaniu tłumaczeń poświadczonych, dlatego powinny one być znane adeptom zawodu tłumacza przysięgłego oraz czynnym zawodowo tłumaczom. Potwierdzenie tego stwierdzenia stanowią wymagania stawiane kandydatom na TP podczas egzaminu państwowego na tłumacza przysięgłego⁷, w trakcie którego muszą oni wykazać się znajomością formalnych zasad sporządzania TPO, oraz wypowiedzi uznanych autorytetów w dziedzinie translatoryki. Kuźniak (2013: 106–108) uważa, że KTP traktować można jako drogowskaz na drodze do profesjonalnego wykonywania TPO, można odnaleźć w nim wiele cennych wskazówek pozwalających wykonywać usługi tłumaczeniowe w sposób profesjonalny.

⁴ Polskie Stowarzyszenie Biur Tłumaczeń.

⁵ Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych TEPIS.

⁶ Trwają prace nad nowelizacją KTP. Wydanie znowelizowanej wersji KTP planowane jest na jesień 2018 roku.

⁷ Dz.U. z 2005 r. Nr 15 poz. 127, 128 i 129.

Niemieckie wytyczne branżowe dotyczące sporządzania tłumaczeń poświadczonych

Autonomia krajów związkowych RFN uwidacznia się zarówno na etapie ustanawiania i statusu tłumaczy przysięgłych, stosowania różnych określeń dla TP i tłumaczeń przez nich wykonywanych, jak i na etapie dostępności ustaw regulujących działalność tłumaczy, dostępności urzędowych czy branżowych wytycznych dotyczących sporządzania TPO.

Tłumacz przysięgły w RFN nazywany jest najczęściej tłumaczem ogólnie zaprzysiężonym (*allgemein vereidigter/beeidigter Dolmetscher und Übersetzer*), tłumaczem ogólnie upoważnionym (*allgemein ermächtigter Dolmetscher und Übersetzer*) lub tłumaczem ustanowionym publicznie i ogólnie zaprzysiężonym (*öffentlich bestellter und allgemein vereidigter Dolmetscher und Übersetzer*)⁸. Dla określenia tłumaczeń sporządzanych przez TP stosowane są natomiast najczęściej takie terminy jak tłumaczenie uwierzytelnione (*beglaubigte Übersetzung*) lub tłumaczenie potwierdzone (*bestätigte Übersetzung*). Jedyne nieliczne kraje związkowe RFN posiadają ustawy regulujące działalność tłumaczy i wykonywanie TPO czy też zbiory urzędowych lub branżowych wytycznych dotyczących sporządzania tłumaczeń poświadczonych. Zaliczyć możemy do nich takie opracowania jak⁹:

- (i) *Merkblatt für die Anfertigung von beglaubigten Übersetzungen* (Freie und Hansestadt Hamburg, Behörde für Inneres und Sport) – dokument dotyczący sporządzania tłumaczeń uwierzytelnionych wydany przez Urząd Spraw Wewnętrznych i Sportu Wolnego Hanzeatycznego Miasta Hamburg;
- (ii) *Allgemeine Leitlinie für die Anfertigung von Urkundenübersetzungen in Bayern* (Bundesverband der Dolmetscher und Übersetzer in Bayern) – ogólna wytyczna dotycząca sporządzania tłumaczeń dokumentów w Bawarii wydana przez Krajowe Stowarzyszenie Tłumaczy Ustnych i Pisemnych w Bawarii;

⁸ Więcej na temat nazewnictwa TP w poszczególnych krajach związkowych RFN w publikacji Stolze (2014).

⁹ Tłumaczenia nazw niemieckich dokumentów branżowych i tytułów wytycznych w nich zawartych pochodzą od autora.

- (iii) *Empfehlungen für die Anfertigung bestätigter/beglaubigter Übersetzungen* – zalecenia dotyczące sporządzania tłumaczeń potwierdzonych/uwierzytelnionych wydane przez Tanję Bauer we współpracy z Niemieckim Stowarzyszeniem Tłumaczy Pisemnych i Ustnych (DVÜD – Deutscher Verband der freien Übersetzer und Dolmetscher);
- (iv) *Richtlinien und Hinweise für die Anfertigung von Urkundenübersetzungen* – wytyczne i wskazówki dotyczące sporządzania tłumaczeń dokumentów, sporządzone przez m.in. Edmunda Ehlersa oraz zalecane przez Ministerstwo Sprawiedliwości oraz Ministerstwo Kultury i Oświaty Badenii-Wirtembergii.

Uwzględniając wyznaczone cele badawcze, przybliżone zostaną wytyczne zawarte w dwóch ostatnich z ww. dokumentów branżowych, które w dalszej części artykułu porównane zostaną z wytycznymi zawartymi w *Kodeksie tłumacza przysięgłego* (KTP). Dokument *Empfehlungen für die Anfertigung bestätigter/beglaubigter Übersetzungen* zawiera piętnaście wytycznych. Uregulowano w nim kwestie dotyczące m.in. wzmianki o kierunku i rodzaju tłumaczenia, numeracji stron uwzględniającej numeracją tekstu wyjściowego, umiejscowienia i brzmienia formuły potwierdzającej tłumacza, rodzaju nośników pisma oraz materiałów piśmiennych używanych do sporządzania tłumaczeń, a także kwestie kompletności tłumaczenia i tłumaczenia fragmentarycznego. Kolejne wytyczne dotyczą łączenia stron tłumaczenia, ewentualnego łączenia kopii tłumaczonego dokumentu z tłumaczeniem, układu graficznego tłumaczenia, numeracji stron tłumaczenia oraz prowadzenia rejestru sporządzanych tłumaczeń, co zaleca się w niektórych krajach związkowych. Wytyczne zawarte w dokumencie dotyczą także sposobu tłumaczenia tytułów, nazw osobowych, własnych, geograficznych, państw i sposobu tłumaczenia adresów. Ostatnimi z kwestii uregulowanych w niniejszym dokumencie branżowym są te dotyczące tłumaczenia dyplomów, świadectw, typów szkół i ocen, sposobu zapisu wzmianek i uwag tłumacza oraz potwierdzania tłumaczeń sporządzanych przez osoby trzecie.

Dokument *Richtlinien und Hinweise für die Anfertigung von Urkundenübersetzungen* zawiera łącznie dwadzieścia dwie wytyczne. Uregulowano w nim kwestie dotyczące obszaru zastosowania wytycznych, wzmianki o kierunku i rodzaju tłumaczenia, zakwalifikowania dokumentu wyjściowego jako oryginał

lub odpis, kompletności i poprawności tłumaczenia, układu graficznego tłumaczenia i czcionki, tłumaczenia świadectw i dyplomów, zewnętrznych cech dokumentów, nośników pisma i materiałów piśmiennych używanych do sporządzania tłumaczenia, łączenia stron oraz przypisów tłumacza. Ponadto w niniejszym dokumencie branżowym omówione zostały kwestie tłumaczenia nazw urzędów i sądów, znaczków skarbowych, pieczęci urzędowych i stempli, adnotacji uwierzytelniających, danych adresowych, skrótów, liczb i dat oraz błędów ortograficznych. Ostatnie z regulacji dotyczą tłumaczenia nazw osobowych, miejscowości i państw, urzędowych, wielojęzycznych aktów stanu cywilnego, a także formuły uwierzytelniającej, zakazu działania w charakterze tłumacza i przyczyn wykluczenia¹⁰.

Porównanie kontrastywne wytycznych dotyczących sporządzania tłumaczeń poświadczonych

Przeprowadzona szczegółowa analiza porównawcza dotyczyła treści wytycznych zawartych w trzech dokumentach branżowych, dostępnych w wersjach elektronicznych, mianowicie w *Kodeksie tłumacza przysięgłego* oraz w *Empfehlungen für die Anfertigung bestätigter/beglaubigter Übersetzungen* i *Richtlinien und Hinweise für die Anfertigung von Urkundenübersetzungen*. Przeanalizowane zostały wytyczne wspólne dla wszystkich trzech dokumentów. Następnie dokonano ich porównania przede wszystkim pod względem różnic występujących w zapisach poszczególnych wytycznych. Poniższa tabela przedstawia wyniki kontrastywnego porównania ww. wytycznych, treści polskich i niemieckich wytycznych branżowych odnoszących się do sporządzania TPO.

¹⁰ Opracowano na podstawie dokumentów dostępnych w wersjach elektronicznych.

Tabela 1. Polskie i niemieckie wytyczne branżowe dotyczące sporządzania TPO¹¹ w ujęciu kontrastowym

Tytuły wytycznych zawartych w KTP i dwóch niemieckich dokumentach branżowych	Kodeks tłumacza przysięgłego	Empfehlungen für die Anfertigung bestätigter/ beglaubigter Übersetzungen	Richtlinien und Hinweise für die Anfertigung von Urkunden-übersetzungen
1. Wzmianka o kierunku tłumaczenia/ Überschrift/ Überschrift	„Tłumaczenie poświadczane z języka (...)”	„Potwierdzone (fragmentaryczne) tłumaczenie z języka [język] [tytuł dokumentu]”	„Uwierzytelnione tłumaczenie z języka (...)” ewentualnie „Fragmentaryczne uwierzytelnione tłumaczenie z języka (...)”
2. Łączenie i pieczętowanie tłumaczenia wielostronicowego/ Seitennummerierung, Verbinden einzelner Blätter/Verbinden von Blättern	Tłumaczenie składa się z dwóch lub większej liczby stron: należy złączyć je w sposób trwały, uniemożliwiający dowolne ich rozłączenie bez pozostawienia widocznych znaków. W tym celu: zagięcia stykających się ze sobą stron należy opatrzyć odciskiem pieczęci, każdą stronę tłumaczenia, w prawym dolnym rogu, należy opatrzyć	Tłumaczenie składa się z wielu stron: należy opatrzyć je ciągłą numeracją np. w wierszu nagłówkowym, dodatkowo można podać tytuł tłumaczonego dokumentu: <i>[Strona 1 z 5 potwierdzonego tłumaczenia z języka [język] [tytuł dokumentu]</i> . Strony tłumaczenia należy złączyć w sposób uniemożliwiający ich rozłączenie bez pozostawienia widocznych znaków. Jeśli tłumaczenie składa się z niewielu stron,	Tłumaczenie składa się z wielu stron: należy je ponumerować i złączyć w sposób uniemożliwiający rozłączenie bez pozostawienia widocznych znaków, a jeśli nie jest to możliwe, każdą stronę tłumaczenia należy opatrzyć odciskiem pieczęci i odręcznym podpisem.

¹¹ Opracowano na podstawie dokumentów dostępnych w wersjach elektronicznych. Tłumaczenia wytycznych zawartych w dokumentach niemieckich pochodzą od autora.

	<p>odciskiem pieczęci i parafą.</p>	<p>można zagiąć lewe, górne rogi stron i na ich odwrocie odcisnąć pieczęć tłumacza.</p> <p>W przypadku zleceń dla sądu: powinno się spiąć poszczególne strony w prosty sposób, każdą stronę opatrzyć odciskiem pieczęci i podpisać, względnie zaparafować.</p> <p>Postępowanie powinno zostać ustalone wcześniej z sądem.</p>	
<p>3. Poświadczenie zgodności tłumaczenia z tekstem niesygnowanym/ Kopie des zu übersetzenden Dokuments</p>	<p>Tłumaczenie należy złączyć na stałe z wydrukiem tekstu niesygnowanego, następnie opatrzyć je podpisem i pieczęcią okrągłą tłumacza oraz stwierdzić wykonanie tych czynności w formule poświadczającej zgodność tłumaczenia z załączonym tekstem niesygnowanym.</p>	<p>Kopia dokumentu nie musi być obowiązkowo załączona do tłumaczenia.</p> <p>W niektórych okolicznościach zaleca się jej załączenie jako dowód, jaki dokument został przedłożony do tłumaczenia.</p>	-----
<p>4. Układ graficzny tekstu tłumaczenia</p>	<p>Układ graficzny tekstu tłumaczenia</p>	<p>Układ graficzny i krój czcionki powinny być</p>	<p>Układ graficzny i krój czcionki powinny być</p>

<p>poświadzonego i jego postać materialna/ Layout/ Druckanordnung und Schriftbild</p>	<p>powinien być zbliżony do układu graficznego tekstu wyjściowego, odwzorowany zwłaszcza w przypadku tabel, rysunków i wykresów, stanowiących przedmiot opisu w tłumaczonym tekście.</p>	<p>możliwie zbliżone do oryginału tłumaczonego tekstu.</p>	<p>możliwie zbliżone do oryginału. Przy znacznych odstępstwach należy wprowadzić odpowiednie wskazówki (u góry po prawej, na lewym marginesie itd.). W przypadku dokumentów wielostronicowych bez ciągłego tekstu, przed każdym tekstem należy podać odpowiedni numer strony tekstu wyjściowego.</p>
<p>5. Uwagi i wzmianki tłumacza wyróżnione kursywą w nawiasach kwadratowych/ Anmerkungen des Übersetzers/ Anmerkungen</p>	<p>Uwagi i wzmianki tłumacza w tekście powinny być zwarte, zapisane kursywą w nawiasach kwadratowych, poprzedzone wyrazami „uwaga tłumacza” lub ich skrótem.</p>	<p>Uwagi tłumacza w tekście zaleca się zapisywać przykładowo inną czcionką, kursywą i w nawiasach kwadratowych: <i>[Odręczna adnotacja nieczytelna]</i> Jako przypis na końcu strony lub na końcu tłumaczenia, powinny one być poprzedzone skrótem „Anm. d. Ü.” – uwaga tłumacza.</p>	<p>Uwagi tłumacza w tekście powinny być umieszczone w odpowiednich miejscach w tekście tłumaczenia i poprzedzone informacją „Anm. d. Übers.”. Jeśli wprowadzenie uwagi nie jest możliwe bez znaczącej zmiany układu tekstu i kroju czcionki tekstu tłumaczenia względem tekstu wyjściowego, uwaga powinna zostać zamieszczona</p>

			jako przypis na końcu tłumaczenia.
6. Repertorium tłumacza przysięgłego/ Nummerierung der Übersetzung	Tłumacz przysięgły prowadzi repertorium.	W niektórych krajach zaleca się numerowanie ciągłe tłumaczeń i prowadzenie ich rejestru w celach dokumentacyjnych, nawet jeśli nie jest to przewidziane ustawowo.	----
7. Przytaczanie nazw własnych zapisanych w obcym języku źródłowym/ Eigennamen, Titel; Geografische Bezeichnungen, Staatennamen/ Behörden- und Gerichtsbezeichnungen, Orts- und Staatennamen	Nazwy geograficzne, instytucji i firm, zapisane w alfabecie łacińskim, zapisujemy w tekście tłumaczenia na język polski w pisowni oryginalnej. Te zapisane w innym alfabecie, zapisujemy w wersji transkrybowanej i oryginalnej, obok odpowiednika nazwy w języku polskim, jeśli istnieje.	Nazwy instytucji, sądów, urzędów, tytuły ustaw itd. należy zachować w tekście tłumaczenia w pisowni oryginalnej. Niemiecka nazwa lub wyjaśnienie mogą być dodane w nawiasie lub jako przypis. Nazwy geograficzne i nazwy państw należy podawać zgodnie z brzmieniem w języku obcym. Niemieckie nazwy można podać ewentualnie w nawiasie.	Nazwy urzędów i sądów w tekście tłumaczenia powinno zapisywać się zgodnie z brzmieniem w języku wyjściowym. Poniżej w urzędzie powinny one zostać przetłumaczone lub w razie konieczności wyjaśnione. Nazwy miejscowości i państw oraz inne nazwy geograficzne w tłumaczeniu na język niemiecki należy zapisywać w brzmieniu obcojęzycznym. Jeśli istnieje jakaś ogólnie przyjęta niemiecka nazwa, należy ją stosować. Ewentualnie transkrypcję lub

			<p>transliterację nazwy obcojęzycznej należy podać w uwadze tłumacza. Jeśli nazwy miejscowości i nazwy geograficzne się zmieniły i tłumacz posiada wiedzę na ten temat, powinien on uwzględnić to w uwadze tłumacza z dopiskiem „wcześniej, „obecnie”, „od (...) do (...)”. Zmienione lub nieistniejące już nazwy państw należy podawać w wersji pierwotnej występującej w dokumencie.</p>
<p>8. Adres osoby lub instytucji w tłumaczeniu/ Personennamen, Anschriften/ Anschriftenangaben</p>	<p>Adres nie wymaga tłumaczenia jeśli pełni funkcję komunikacyjną dla służb pocztowych. Można go tłumaczyć jedynie wtedy, gdy wchodzi w skład całych zdań lub stanowi element aktu stanu cywilnego.</p>	<p>Adresu nie tłumaczy się, lecz podaje zgodnie z pisownią w tekście wyjściowym. Jeśli adres zapisany jest w alfabecie innym niż łaciński, należy dokonać jego transliteracji według zasad ISO, względnie transkrypcji. Należy podać, jaką zasadę zastosowano.</p>	<p>Danych adresowych nie tłumaczy się. W przypadku ich zapisu w alfabecie innym niż łaciński, należy dokonać ich transliteracji lub transkrypcji.</p>

<p>9. Przytaczanie nazw własnych zapisanych w obcym języku źródłowym/ Personennamen, Anschriften/ Personennamen</p>	<p>Imiona i nazwiska zapisane w alfabecie łacińskim należy podawać w tekście tłumaczenia na język polski jedynie w pisowni oryginalnej, natomiast te zapisane w alfabecie innym niż łaciński w wersji transkrybowanej lub oryginalnej.</p>	<p>Imion i nazwisk nie tłumaczy się, lecz podaje zgodnie z pisownią w tekście wyjściowym. Jeśli imiona i nazwiska zapisane są w alfabecie innym niż łaciński, należy dokonać ich transliteracji według zasad ISO, względnie transkrypcji. Należy podać, jaką zasadę zastosowano.</p>	<p>Imion i nazwisk oraz przydomków szlacheckich zasadniczo nie tłumaczy się. Powinno się oddać je w tłumaczeniu w pisowni oryginalnej, ze wszystkimi znakami diakrytycznymi. To samo dotyczy stopni akademickich. W razie potrzeby powinny one zostać oznaczone, aby uniknąć pomylenia ich z imieniem i nazwiskiem. W przypadku imion i nazwisk obcojęzycznych, jeśli imienia i nazwiska nie można jednoznacznie od siebie odróżnić, ewentualnie w uwadze tłumacza należy określić stosunek pierwszeństwa (imię, nazwisko). Jeżeli są one zapisane w alfabecie innym niż łaciński, obowiązuje nr 14 Porozumienia Międzynarodowej Komisji Stanu</p>
---	--	--	--

			<p>Cywilnego CIEC – porozumienie o podawaniu nazwisk i imion w księgach stanu cywilnego¹², postanowienie Trybunału Federalnego z dnia 27.10.1993 r.¹³ oraz § 49 Ogólnej instrukcji służbowej dla urzędników stanu cywilnego i ich organów nadzorczych¹⁴. Jeśli zainteresowany przedstawi na podstawie krajowego lub zagranicznego aktu stanu cywilnego lub na podstawie innego dokumentu, w szczególności na podstawie paszportu, tłumaczenie jego nazwiska na alfabet łaciński, takie tłumaczenie może zostać zapisane w tekście tłumaczenia. Jeśli nie zostanie przedłożony taki</p>
--	--	--	---

¹² Nr. 14. Übereinkommen der Internationalen Kommission für das Zivilstandswesen (CIEC) – Übereinkommen über die Angabe von Familiennamen und Vornamen in den Personenstandsbüchern.

¹³ Bundesgerichtshof Beschluss vom 27.10.1993 XII ZB 91/93.

¹⁴ Allgemeine Dienstanweisung für die Standesbeamten und ihre Aufsichtsbehörden.

			<p>dokument, to wtedy nazwiska nie tłumaczy się, lecz dokonuje jego transliteracji. Jeżeli istnieją normy zalecane przez Międzynarodową Organizację Normalizacyjną (ISO), to powinny one zostać zastosowane. Jeżeli język obcy nie dopuszcza transliteracji, imiona i inne słowa należy zapisać zgodnie z ich brzmieniem i zasadami fonetycznymi niemieckiej ortografii. W uwadze należy wskazać zgodnie z jakim dokumentem dokonane zostało tłumaczenie imienia.</p>
<p>10. Świadectwa i dyplomy/ Zeugnisse, Diplome, Noten, Schultypen/ Zeugnisse und Diplome</p>	<p>Tytuły zawodowe, stopnie naukowe, nazwy szkół, uczelni oraz innych instytucji kształcących należy przytaczać w tekście tłumaczenia w brzmieniu</p>	<p>Świadectwa, dyplomy, oceny i typy szkół należy tłumaczyć możliwie dosłownie, względnie zapisać objaśnienie lub oryginalną nazwę w nawiasie lub jako przypis. Należy unikać tłumaczenia nazw, które są charakterystyczne</p>	<p>Typy szkół na świadectwach, oceny i zdobyte tytuły zawodowe należy tłumaczyć możliwie dosłownie. W szczególności należy unikać pojęć prawnych tutejszego szkolnictwa odpowiadających ustawie o szkolnictwie</p>

	oryginalnym. Polski tytuł zawodowy lub stopień naukowy, po przytoczeniu w języku polskim, może zostać uzupełniony w uwadze tłumacza wyjaśnieniem w danym języku obcym o treści ustalonej przez powołaną do tego instytucję.	tylko dla jednego kraju. Skalę ocen/system oceniania można ewentualnie objaśnić w uwadze tłumacza, jeśli nie zostały one objaśnione w dokumencie oryginalnym.	Badenii-Wirtembergii oraz stosowanych w tutejszych szkołach oznaczeń dyplomów końcowych.
11. Wzmianka tłumacza o odcisku pieczęci lub nalepce z nadrukiem pieczęci/ Gebührenmarken, Dienstsiegel und Stempel	Wzmianka powinna zawierać określenie rodzaju i kształtu pieczęci, koloru tuszu/laku oraz tłumaczenie treści napisu.	-----	W tekście tłumaczenia należy wspomnieć o nadrukach znaczków skarbowych, pieczęci urzędowych i stempli. Teksty na nadrukach stempli należy z reguły tłumaczyć. Teksty na odciskach pieczęci urzędowych/nalepkach z pieczęciami urzędowymi należy tłumaczyć tylko wtedy, gdy istnieje wątpliwość co do identyczności pomiędzy podanym urzędem wystawiającym a tekstem na pieczęci urzędowej.

<p>12. Sposób pisania dat w tłumaczeniu/ Zahlen und Daten</p>	<p>Należy słownie zapisać nazwę miesiąca występującego w dacie lub przynajmniej jego skrót.</p>	<p>-----</p>	<p>Cyfry rzymskie i arabskie oddajemy w tłumaczeniu bez zmian. Kolejność cyfr w dacie porządkuje się zgodnie z przyjętymi zaleceniami danego języka docelowego dotyczącymi zapisu dat (w Niemczech jest to norma DIN 5008). Dane liczbowe zapisane słownie oddajemy w tekście tłumaczenia słownie. Jeżeli data podana jest w innej strefie czasowej niż ta obowiązująca w Niemczech, to przeliczenie jej powinno zostać podane w uwadze tłumacza.</p>
<p>13. Tłumaczenie skrótów i skrótowców/ Abkürzungen</p>	<p>Skróty i skrótowce należy rozwinąć i podać w pełnym brzmieniu w języku docelowym, z wyjątkiem skrótów nazw powszechnie znanych. Skróty używane w aktach prawodawczych</p>	<p>-----</p>	<p>Skróty należy rozwinąć i przetłumaczyć na język docelowy.</p>

	<p>powinny być podawane w pełnym brzmieniu w języku docelowym oraz przytaczane również w brzmieniu oryginalnym (z wyjątkiem nazw dzienników promulgacyjnych).</p>		
<p>14. Niepoprawność ortograficzna lub gramatyczna/ Schreibungfehler</p>	<p>Oczywiste błędy ortograficzne lub gramatyczne w tekście wyjściowym nie muszą być oddane w tłumaczeniu o ile nie dotyczą ważnych elementów tekstu i nie mają wpływu na treść tekstu. Jeżeli jednak powodują one wątpliwość co do prawidłowego brzmienia treści dokumentu wyjściowego, tłumacz powinien umieścić uwagę na ten temat.</p>	<p>-----</p>	<p>Błędów ortograficznych w tekście wyjściowym nie należy poprawiać (o ile powinny one być oddane w tłumaczeniu w pisowni oryginalnej). Powinno się zapisać uwagę na ich temat.</p>
<p>15. Formuła poświadczająca tłumaczenie/ Bestätigungs-</p>	<p>Powinna znajdować się bezpośrednio pod tekstem</p>	<p>Należy stosować formułę uwierzytelniającą przewidzianą</p>	<p>Formułę uwierzytelniającą należy umieścić na końcu tłumaczenia. Musi</p>

<p>vermerk/ Begläubigungs- formel</p>	<p>tłumaczenia, zawierać imię i nazwisko tłumacza przysięgłego, poświadczenie zgodności tłumaczenia z określonego języka źródłowego, miejsce i datę poświadczenia, nr wpisu do repertorium. Pieczęć TP powinna być odcisnięta bezpośrednio pod formułą po lewej stronie, a podpis tłumacza umieszczony po prawej stronie od pieczęci.</p>	<p>w ustawach dotyczących tłumaczy (Dolmetscher-gesetz) poszczególnych krajów związkowych. Jeśli nie posiadają one wzoru formuły, zaleca się wykorzystanie formuły innego kraju związkowego. Należy umieścić ją na końcu tłumaczenia. Przykładowe brzmienie: „Ja, ustanowiony publicznie tłumacz języka (...) w Bawarii, potwierdzam: Niniejsze tłumaczenie jest zgodne z oryginałem/ uwierzytelnionym odpisem, fotokopią dokumentu itd. oraz kompletne”. Tłumaczenie powinno jeszcze zostać opatrzone datą, podpisem i pieczęcią tłumacza. W przypadku wykonywania tłumaczenia na język obcy należy umieścić formułę w tym języku obcym oraz zaleca się dodatkowo</p>	<p>ona zawierać wskazanie na rodzaj przedłożonego dokumentu i poświadczenie zgodności i kompletności tłumaczenia. Przykładowa formuła: „Niniejsze tłumaczenie jest zgodne z przedłożonym do tłumaczenia oryginałem dokumentu (przedłożoną do tłumaczenia uwierzytelnioną kopią, przedłożoną do tłumaczenia kopią) sporządzonym w języku (...) oraz kompletne”. Należy umieścić także miejsce i datę wykonania tłumaczenia, podpis i odcisk pieczęci okrągłej.</p>
---	---	--	---

		umieszczenie formuły w języku niemieckim.	
--	--	---	--

Powyższe porównanie uwidacznia, że treści wytycznych zawarte w polskich i niemieckich dokumentach branżowych różnią się od siebie. Znajomość różnic występujących pomiędzy polskimi i niemieckimi wytycznymi branżowymi dotyczącymi sporządzania TPO może być szczególnie istotna w przypadku tłumaczy przysięgłych prowadzących działalność tłumaczeniową w Polsce, którzy chcieliby w przyszłości wykonywać ten zawód na terenie RFN lub TP pracujących na terenie RFN, chcących wykonywać ten zawód w Polsce. Jak czytamy bowiem we wstępie dokumentu *Zalecenia dotyczące sporządzania tłumaczeń potwierdzonych/uwierzytlnionych*:

„Jeżeli sąd, przed którym tłumacz został zaprzysiężony, wydał dokumenty dotyczące sporządzania tłumaczeń potwierdzonych, należy je respektować. W innym przypadku zalecamy przestrzeganie następujących wytycznych, które uznano za pomocne na podstawie własnego doświadczenia zawodowego oraz zaleceń kolegów”¹⁵.

Uwzględniając funkcję komunikacyjną, jaką spełnia TPO dokumentu urzędowego oraz jego odbiorców, stwierdzić należy, że wykonując tego typu tłumaczenia tłumacz przysięgły powinien starać się wykonać je tak, by były one bliższe odbiorcy kraju docelowego, a więc przede wszystkim TP powinien kierować się wytycznymi, jakie istnieją w konkretnym kraju docelowym. Przestrzeganie wytycznych zawartych w kraju docelowym ma kluczowy wpływ na ocenę jakości i profesjonalności sporządzonego tłumaczenia przez jego odbiorców.

Z powyższego porównania kontrastownego wynikają więc konkretne implikacje praktyczne dla wykonywania TPO. Różnice w praktyce ich wykonywania z uwzględnieniem wytycznych polskich

¹⁵ „Hat das Gericht, vor dem der Übersetzer beeidigt wurde, Merkblätter zur Anfertigung bestätigter Übersetzungen ausgegeben, sind diese zu beachten. Ansonsten empfehlen wir die Einhaltung der nachfolgenden Formalien, die sich aufgrund eigener Berufserfahrung und Empfehlungen von Kollegen als hilfreich herausgestellt haben“ (*Empfehlungen für die Anfertigung bestätigter/beglaubigter Übersetzungen* 2013: 2).

oraz niemieckich przedstawione zostaną na przykładach tłumaczenia wybranych fragmentów polskiego i niemieckiego wyroku sądowego¹⁶.

Przykład 1. Formułowanie wzmianki o kierunku tłumaczenia (W 1¹⁷)

PL: Tłumaczenie poświadczone z języka niemieckiego

DE: Beglaubigte Übersetzung aus der polnischen Sprache
lub Bestätigte Übersetzung aus der polnischen Sprache des
Gerichtsurteils

W przypadku tłumaczenia fragmentarycznego:

Auszugsweise beglaubigte Übersetzung aus der polnischen
Sprache lub Bestätigte auszugsweise Übersetzung
aus der polnischen Sprache des Gerichtsurteils

Przykład 2. Formułowanie uwag i wzmianek tłumacza (W 5)

PL: [Uwaga tłumacza: podpis nieczytelny] lub [Uw. tłum.:
podpis nieczytelny]

DE: W tekście: [Unleserliche Unterschrift], na końcu strony
lub na końcu tłumaczenia: Anm. d. Ü.: [Unleserliche
Unterschrift]

W tekście lub na końcu tłumaczenia (jeśli wprowadzenie uwagi
nie jest możliwe bez znaczącej zmiany układu tekstu i kroju
czcionki tekstu tłumaczenia względem tekstu wyjściowego)
Anm. d. Übers.: Unleserliche Unterschrift

Przykład 3. Sposób pisania dat w tłumaczeniu (W 12)

Geboren am 28.08.19XX

PL: urodzony dnia 28 sierpnia 19XX r. lub urodzony dnia 28
sp.¹⁸ 19XX r.

¹⁶ Wyroki sądowe pochodzą ze zbioru polskich i niemieckich dokumentów do ćwiczeń translacyjnych autorstwa Iluka i Kubackiego. Autorami publikacji zawierających zbiory autentycznych dokumentów są również Vinnikova (2016) oraz Zänker (2006).

¹⁷ W nawiasach podano numery wytycznych z tabeli nr 1.

3 październik 20XX r.

DE¹⁹: 03.10.19XX, 03. Oktober 19XX oder 19XX-10-03²⁰

Przykład 4. Tłumaczenie skrótów i skrótowców (W 13)

RA: Schüling, BGB, ZPO

PL: Adwokat Schüling, niem. Kodeks cywilny [*Uw. tłum.:* *BGB*], niem. Kodeks postępowania cywilnego [*Uw. tłum.:* *ZPO*]

Przewodniczący SSO Ewa

DE: die Vorsitzende Richterin am Bezirksgericht Ewa

Przykład 5. Wzmianka o nalepce z pieczęcią urzędową (W 11)

PL: [*Uw. tłum.:* *nalepka z pieczęcią urzędową o następującej treści w otoku:*] (...)

DE: Anm. d. Übers.: Ein Dienstsiegelaufdruck mit dem Staatswappen der Republik Polen

Przykład 6. Poświadczenie zgodności tłumaczenia z tekstem niesygnowanym/kopią (W 3)

PL: Tłumaczenie wyroku należy złączyć na stałe z wydrukiem tekstu niesygnowanego, następnie opatrzyć go podpisem i pieczęcią tłumacza oraz stwierdzić w formule poświadczającej tłumaczenie zgodność tłumaczenia z załączonym tekstem niesygnowanym.

DE: Kopia wyroku nie musi być złączona na stałe z jego tłumaczeniem.

¹⁸ Więcej na temat propozycji skróconych nazw polskich miesięcy na stronie Rady Języka Polskiego oraz w Internetowej Poradni Językowej PWN.

¹⁹ Jeśli data nie występuje w tekście ciągłym, można podać skróconą nazwę miesiąca: Jan., Feb., Mär./März, Apr., Mai, Jun./Juni, Jul./Juli, Aug., Sept., Okt., Nov., Dez.

²⁰ Pisownia międzynarodowa, coraz bardziej zyskująca na znaczeniu, zapożyczona z normy ISO 8601.

Przykład 7. Układ graficzny tekstu tłumaczenia (W 4)

PL: Układ graficzny powinien być zbliżony do układu graficznego tekstu wyjściowego.

DE: Układ graficzny i krój czcionki powinny być możliwie zbliżone do oryginału. W przypadku znacznych odstępstw należy wprowadzić odpowiednie wskazówki, np.:

[Rechts oben] Aktenzeichen

[Unten in der Mitte] Urteil im Namen der Republik Polen

Przykład 8. Łączenie i pieczętowanie stron tłumaczenia wyroku wykonywanego na zlecenie sądu (W 2)

PL: Strony tłumaczenia należy połączyć ze sobą w sposób trwały, zagięcia stykających się ze sobą stron należy opatrzyć odciskiem pieczęci, każdą stronę tłumaczenia, w prawym dolnym rogu, należy opatrzyć odciskiem pieczęci i parafą.

DE: W przypadku zleceń dla sądu powinno się spiąć poszczególne strony w prosty sposób, każdą stronę opatrzyć odciskiem pieczęci i podpisać, względnie zaparafować. Postępowanie powinno zostać ustalone wcześniej z sądem.

Przykład 9. Przytaczanie nazw geograficznych, nazw państw i miejscowości (W 7)

In Borken

PL: w Borken

W Katowicach

DE: in Katowice [*Kattowitz*]

Przykład 10. Nazwy instytucji, sądów, urzędów (W 7)

Amtsgericht-Familiengericht-Borken

PL: Sąd Rejonowy – Wydział Rodzinny – w Borken
[Uw. tłum.: Amtsgericht – Familiengericht – Borken]
lub Amtsgericht – Familiengericht – Borken *[Uw. tłum.: Sąd*

Rejonowy – Wydział Rodzinny – w Borken]

W Urzędzie Stanu Cywilnego w Chrzanowie

DE: in Urząd Stanu Cywilnego w Chrzanowie [*im Standesamt Chrzanów*] lub *Anm. d. Ü.: [im Standesamt Chrzanów]* lub *Anm. d. Übers.: im Standesamt Chrzanów*

Przykład 11. Brzmienie formuły poświadczającej²¹ (W 15)

PL: Formuła poświadczająca powinna zawierać imię i nazwisko tłumacza przysięgłego, poświadczenie zgodności tłumaczenia z określonego języka źródłowego, miejsce i datę poświadczenia oraz nr wpisu do repertorium. Przykładowo:

„Niniejszym poświadczam zgodność powyższego tłumaczenia z oryginałem (skanem / kopia / faksem / wydrukiem komputerowym) dokumentu sporządzonym w języku niemieckim”.

Mgr / Mgr inż. / Dr / Dr hab. / Prof. Jolanta Kowalska

Nr w repertorium: x/2018

Miejsce i data poświadczenia:

x

Odcisk pieczęci, podpis tłumacza²²

DE: Należy stosować wzory formuły uwierzytelniającej przewidziane w ustawach dotyczących tłumaczy poszczególnych krajów związkowych. Jeśli dany kraj związkowy nie posiada takiego wzoru ustawowego, zaleca się stosowanie wzoru formuły innego kraju związkowego. Dokonując tłumaczenia na język obcy, powinno się zamieścić formułę w tym języku obcym oraz dodatkowo w języku niemieckim. Przykładowe formuły uwierzytelniające mogą brzmieć następująco:

„Als in Bayern öffentlich bestellter Übersetzer für die [...] Sprache bestätige ich: Vorstehende Übersetzung der mir im [...] Sprache

²¹ Formule poświadczającej poświęcone są także artykuły Kubackiego (2015) oraz Moczulskiego (2016), a także fragmenty książki Kubackiego (2014).

²² Odcisk pieczęci powinien być umiejscowiony po lewej stronie, natomiast podpis TP po prawej stronie od odcisku pieczęci.

[Original/beglaubigter Abschrift/Fotokopie usw.] abgefassten
Urkunde ist richtig und vollständig²³«.

(Data, podpis i pieczęć tłumacza)

lub

„Vorstehende Übersetzung der mir in der Urschrift (oder:
beglaubigten Ablichtung, oder: Ablichtung) vorgelegten
und in französischer (oder: englischer, spanischer, etc.) Sprache
abgefassten Urkunde ist richtig und vollständig²⁴«.

(Miejsce i data, podpis tłumacza, odcisk pieczęci okrągłej²⁵)

Podsumowanie

Porównanie kontrastywne polskich i niemieckich wytycznych branżowych odnoszących się do sporządzania tłumaczeń poświadczonych pozwoliło wyodrębnić niekiedy bardzo subtelne różnice pomiędzy nimi. Odniesienie owych różnic w zapisach poszczególnych wytycznych do praktyki wykonywania tłumaczeń poświadczonych wyroków sądowych i podanie konkretnych przykładów ich uwzględniania podczas wykonywania TPO może być pomocne dla tłumaczy przysięgłych rozpoczynających swoją działalność zawodową w Polsce lub na terenie RFN²⁶ oraz tłumaczy posiadających już znaczną praktykę zawodową, którzy często wykonują tłumaczenia dla polskich i niemieckich organów sprawiedliwości.

Kontrastywne porównanie polskich i niemieckich wytycznych może stanowić także ciekawy element zajęć translodydaktycznych, podczas których adeptom zawodu przybliżane są wytyczne dotyczące

²³ *Empfehlungen für die Anfertigung bestätigter/beglaubigter Übersetzungen.*

²⁴ *Richtlinien und Hinweise für die Anfertigung von Urkundenübersetzungen.*

²⁵ W dokumentach niemieckich nie określono tak szczegółowo umiejscowienia odcisku pieczęci i podpisu tłumacza, jak zrobiono to w KTP.

²⁶ W celu poszerzenia wiedzy potrzebnej do wykonywania tłumaczeń niemieckich wyroków sądowych zaleca się zapoznanie z publikacjami następujących autorów: Arntz (2001), Stolze (2009), Kubacki (2009), Daubach i Sprick (2011) oraz Kock (2013).

sporządzania TPO zalecane w Polsce, ale zakres ten mógłby zostać poszerzony o wytyczne zalecane w RFN. Kwestią wartą rozważenia jest również wprowadzenie wymogu znajomości różnic pomiędzy wytycznymi niemieckimi i polskimi dotyczącymi sporządzania TPO przez kandydatów przystępujących do egzaminu państwowego na tłumacza przysięgłego, podczas którego dokonują oni tłumaczenia tekstów zarówno z języka niemieckiego na język polski, jak również z języka polskiego na język niemiecki, z uwzględnieniem formalnych zasad sporządzania TPO, za których znajomość otrzymać mogą łącznie 20 na 200 możliwych do zdobycia punktów.

Trudno jest sobie wyobrazić profesjonalnego tłumacza przysięgłego, wykonującego tłumaczenia poświadczone bez znajomości formalnych zasad ich sporządzania. Znajomość różnic pomiędzy polskimi i niemieckimi wytycznymi w tym zakresie i uwzględnianie ich w praktyce tłumaczeniowej może jedynie podnieść ocenę profesjonalizmu TP przez zleceniodawcę tłumaczenia i przyczynić się do podniesienia jakości wykonywanych TPO, zarówno dla polskich, jak i niemieckich sądów, urzędów i klientów indywidualnych.

Bibliografia

- Arntz, Reiner. 2001. *Studien zu Sprache und Technik. Fachbezogene Mehrsprachigkeit in Recht und Technik*. Hildesheim, Zürich, New York: Georg Olms Verlag.
- Daubach, Helia, Sprick, Claus. 2011. *Der Zivilprozess. Eine Einführung für Gerichtsdolmetscher und –übersetzer*. Berlin: BDÜ Fachverlag.
- Iluk, Jan, Kubacki, Artur. 2006. *Wybór polskich i niemieckich dokumentów do ćwiczeń translacyjnych. Auswahl polnischer und deutscher Dokumente für Tansaltionsübungen*. Warszawa: Promocja XXI Sp. z o.o.
- Kock, Rainer. 2013. *Der Starfprozess. Eine Einführung für Gerichtsdolmetscher und –übersetzer*. Berlin: BDÜ Fachverlag.
- Kubacki, Artur. 2009. Problemy tłumaczenia polskich i niemieckich wyroków w sprawach cywilnych i karnych. *Lingua Legis*,

- nr 17, <http://www.kubart.pl/images/dane/22.pdf> (data dostępu 27 czerwca 2018 r.).
- Kubacki, Artur. 2014. *Jak sporządzać tłumaczenia poświadczone dokumentów? Wie fertigt man beglaubigte Übersetzungen von Urkunden an?*. Chrzanów: Wydawnictwo Biuro Tłumaczeń Kubart.
- Kubacki, Artur. 2015. Formuła poświadczająca tłumacza przysięgłego. *Comparative Legilinguistics*, nr 21, <https://pressto.amu.edu.pl/index.php/cl/article/download/6486/6502> (data dostępu 29 czerwca 2018 r.).
- Kuźniak, Marek. 2013. *Egzamin na tłumacza przysięgłego w praktyce. Język angielski. Analiza językowa*. Warszawa: C.H. Beck.
- Moczulski, Marek. 2016. Formuła poświadczająca stosowana przez tłumaczy przysięgłych w Polsce – praktyka i zalecenia a Ustawa o zawodzie tłumacza przysięgłego. *Lingua Legis*, nr 24, https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:UsNgk_KdDj8J:https://lingualegis.ils.uw.edu.pl/index.php/lingualegis/article/download/11/11/+&cd=1&hl=pl&ct=clnk&gl=pl (data dostępu 28 czerwca 2018 r.).
- Stolze, Radegundis. 2009. *Fachübersetzen – Ein Lehrbuch für Theorie und Praxis*. Berlin: Frank & Time GmbH.
- Stolze, Radegundis. 2014. *Paxishandbuch Urkundenübersetzungen: Fertigkeiten – Terminologie – Rechtssprache*. Tübingen: Stauffenburg Verlag.
- Vinnikova, Lilia. 2016. *Musterübersetzungen von Urkunden: Russisch-Deutsch. Deutsch-Russisch*. Berlin: BDÜ Fachverlag.
- Zänker, Norbert. 2006. *Deutsche Urteile in Strafsachen. Materialien für Dolmetscher*. Berlin: BDÜ Fachverlag.

Źródła internetowe

- Allgemeine Dienstanweisung für die Standesbeamten und ihre Aufsichtsbehörden*. <https://www.kirchenrecht.kir.de/pdf/21173.pdf> (data dostępu 28 czerwca 2018 r.).

- Allgemeine Leitlinie für die Anfertigung von Urkundenübersetzungen in Bayern.* http://by.bdue.de/fileadmin/verbaende/by/Dateien/PDFDateien/Mitglieder_Beeidigte_UE/BDUE_BY_Leitlinie_zum_Urkundenebersetzen.pdf (data dostępu 28 czerwca 2018 r.).
- Bundesgerichtshof *Beschluss vom 27.10.1993 XII ZB 91/93.* https://www.prinz.law/urteile/bgh/XII_ZB_91-93 (data dostępu 28 czerwca 2018 r.).
- DIN 5008.* <http://din5008.net/> (data dostępu 28 czerwca 2018 r.).
- Empfehlungen für die Anfertigung bestätigter/beglaubigter Übersetzungen.* https://dvud.de/wpcontent/uploads/2013/06/DVUD_Empfehlungen_best%C3%A4tigte%C3%9Cbersetzungen_V1.0.pdf (data dostępu 28 czerwca 2018 r.).
- Karta Tłumacza Polskiego Stowarzyszenia Tłumaczy Polskich.* <http://www.stp.org.pl/karta-tlumacza-polskiego/> (data dostępu 28 czerwca 2018 r.).
- Kodeks Dobrych Praktyk Polskiego Stowarzyszenia Biur Tłumaczeń.* <http://www.psb.org.pl/kodeks> (data dostępu 28 czerwca 2018 r.).
- Kodeks tłumacza przysięgłego.* <http://tepis.org.pl/wpcontent/uploads/przepisy-prawa/kodeks-tp.pdf> (data dostępu 28 czerwca 2018 r.).
- Merkblatt für die Anfertigung von beglaubigten Übersetzungen.* <http://www.hamburg.de/contentblob/2111860/data/merkblatt-uebersetzungen.pdf> (data dostępu 28 czerwca 2018 r.).
- Norma PN-EN ISO 17100:2015 Usługi tłumaczeniowe – Wymagania dotyczące świadczenia usług tłumaczeniowych.* <http://sklep.pkn.pl/pn-en-iso-17100-2015-06p.html> (dostęp po zakupieniu licencji od PKN).
- Nr. 14. Übereinkommen der Internationalen Kommission für das Zivilstandswesen (CIEC) – Übereinkommen über die Angabe von Familiennamen und Vornamen in den Personenstands-büchern.* https://www.personenstandsrecht.de/PERS/DE/Themen/Uebereinkommen/UE_CIEC/ue_ciec_node.html (data dostępu 28 czerwca 2018 r.).
- Poradnia Językowa PWN. <https://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/skroty-nazw-miesiecy;8648.html> (data dostępu 27 czerwca 2018 r.)

Rada Języka Polskiego.

http://www.rjp.pan.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=978:skroty-nazw-miesicy&catid=44&Itemid=145
(data dostępu 28 czerwca 2018 r.).

Richtlinien und Hinweise für die Anfertigung von Urkunden-übersetzungen. http://www.vvubw.de/cms/docs/doc_28648.pdf
(data dostępu 28 czerwca 2018 r.).

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2005 r. w sprawie szczegółowego sposobu przeprowadzenia egzaminu na tłumacza przysięgłego. Dz.U. z 2005 r. Nr 15 poz. 127, 128 i 129.

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20050150129/O/D20050129.pdf> (data dostępu 28 czerwca 2018 r.).

Ustawa z dnia 25 listopada 2004 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego. Dz.U. z 2004 r. Nr 273 poz. 2702.

<http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20042732702/U/D20042702Lj.pdf> (data dostępu 28 czerwca 2018 r.).